

Velja po pošti:

za celo leto naprej . . K 26.—
za en mesec " 2-20

za Nemčijo celoletno : 29—

za ostalo inozemstvo : 35—

V Ljubljani na dom:

za celo leto naprej . . K 24—

za en mesec " 2—

V upravi prejemam mesecno : 1-70

Sobotna izdaja:

za celo leto 7—

za Nemčijo celoletno : 9—

za ostalo inozemstvo : 12—

SLOVENEC

Političen list za slovenski narod.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74.—

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne braničice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511,
boan.-hero. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 183.

Današnja številka obsega 6 strani

Avtirsiko-rusko nasprostivo.

Veliko nasprotstvo, ki vlada med Avstrijo in Rusijo, tako da je vsled tega ves svetovni politični položaj napet, zasluži posebni študij. Do dna in popolnoma se danes vzroki tega nasprotstva se ne dajo odkriti, vendar pa bistvo celega spora ni tako nejasno, da se ne bi dala izreči domneva, ki je v resnici zelo blizu.

Najbolj pride za presojo tega vprašanja v poštev notranji politični položaj v Rusiji, ki se v izvenruskem časopisu najmanj uvažuje in zelo slabo umeva. Žal, da Rusija večjidel poznamo po nemškein časopisu. Zato ne pojmo, kakšnega pomena je za to državo njen sedanje ljudsko zastopstvo, tretja duma. Ta duma je popovska-kmetska in v resnici precej verno izraža mišljene pravega ruskega naroda. Ena glavnih sil, pravzaprav prva in najmočnejša, ki daje ruskemu narodu poseben značaj, pa je verska misel. Ruski narod živi v ideji, da ima neko posebno poslanstvo na svetu, da ima v krščanstvu prenoviti vsled hiperkulture razpadajoči zapad in da ima tudi moč za to v sebi. Dočim je vsa ostala Evropa zapatla popolnemu verskemu indiferentizmu, igra v Rusiji religija slejkoprej prvo vlogo. Da krščanstvo vidi v pravoslavju, prihaja seveda od nesrečnega razkola. Nositelj te misli je predvsem ruski kmet. In ta je danes tisti, ki daje ruski politiki smer. Rusko pravoslavlje pa je od nekdaj nacionalno. Kadar je v Rusiji kmetsko ljudstvo prišlo na kakovosten način koli kaj do besede, se je dvignil pravoslavni nacionalizem: tako za časa carja osvoboditelja in vojske s Turčijo leta 1878., kakor zdaj. Na isti način se razlagajo danes na eni strani protivavstrijsko, na drugi protinemško gibanje v Rusiji; proti Avstriji kot rimskokatoliški državi, proti Nemčiji kot glavnim sili germanstva, ki je ruski mužik sovraži, naj bodo med oficielno Rusijo in oficielno Nemčijo še taki stiki.

Druga bistveno važna okolnost je ta, da se ruski kmet in njegova gospodarska produkcija silno dvigata. Sta-

tistične številke govore soglasno o naranost ogromnem napredku. Ruski narod pa je tudi zelo plodovit; dva milijona novih državljanov se roditi vsako leto v tej državi. Moderna kultura in tehnika ruskega kmeta nista še skoraj nič izkvarili in ga še dolgo ne bosta; edino, kar to velikansko ljudsko silo nekaj slab, je »vodka«. Pa tudi ta napravi v ruskem narodu primeroma dosti manj škode nego v ostali Evropi, kjer se alkoholu pridružuje še kopa drugih kvarnih vplivov za raso. Rast ruskega naroda pa se mora seveda tudi v smeri zunanje politike kazati; na eni strani zavest moči, na drugi potreba novih ugodnih svetovnih trgov in najpripravnjejših potov do njih: čim bolj mogoče prosta pot skozi baltiške vode in svoboden izhod in dohod skozi Dar-danele. In ker Rusija zadava tu v prvi vrsti na odpor trozveze, je nasprostvo proti Nemčiji in Avstriji tudi s tega stališča kaj razumljivo.

Potem je, če preidemo na najbližji vzrok, Balkan. O tem pač ni treba razpravljati, ker leže tozadevna dejstva na dlani. Balkansko vprašanje še ni rešeno. Avstrija ne more trpeti srbske Makedonije, ne unije med Srbijo in Črnomoro, pa tudi premič Rumunije ji ne more biti preveč po volji — Rusija pa nikakor ne preboli samostojne Albanije, še manj srbsko-bulgarsko nasprostvo. Ali je tako interesno protislovje nujno ali ne, je drugo vprašanje. Kdo premišlja zgodovino, bi upravičeno sklepal, da sporazum med Avstrijo in Rusijo ni nemogoč. Ne verski, ne nacionalni, ne gospodarski moment tega absolutno ne preprečujejo. Rusko ljudstvo je Nemčiji veliko bolj sovražno kot Avstriji. Dejanske razmere so se pa žal že tako daleč v nasprotni smeri razvile, da postaja avstrijsko-rusko nasprostvo vsak dan nevarnejše.

Agro-Mercurjeve manipulacije pred sod Ščem.

(Izpred deželnega sodišča.)

V začetku včerajšnje popoldanske razprave je stavil zagovornik dr. Mandič še nekaj vprašanj na obtoženca Cohenha in dr. Zerjava.

grešnik in trpim od otroških let na večiki bolezni.

»In gotovo vas bo uslišala, ker ste izvršili sveto romanje,« je rekla gospodinja.

»Morebiti se me bo usmilila, ker se mi je sanjalo, da je sama najsvetejša Devica stopila s podobe in mi pripeljala spovednika.«

Te besede so naredile silen vtisek na ženske in začele so gledati z velikim spoštovanjem na berača. Začete so priporovati vsaka o svojih sanjah, ki so se na ta ali oni način kedaj uresničile.

Berač ni štel s pohvalo vasi in usmiljenja ljudi, dalje je pa z velikim ogorčenjem govoril o popu, ki je naščeval nanj pse, ko je spoznal, da je kato-lijan.

Začele so se vsipati tožbe in godrjanje čez popa, ki je v resnici ljudem nagajal in jih za vsako najmanjšo škodo klical pred sodnijo.

Ze se je zmračilo, ko je berač naenkrat dobil božjasten napad, vrgel se je s celim telesom na tla in stokal.

Spovednika... Duhovnega očeta! Najsvetejša Mati, usmili se! Prosi svojega Sina, da ne umri brez spovedi.«

In tako je prosil, tako vzdihoval, da so ginjene ženske tekle v župnišče. Z veliko težavo so preprosile župnika, da bi dal sveto poslednje olje pobožnemu romarju iz Čenstohova.

Zupnik se je obotovljal, slednji je pa vendar podlegel prošnjam in stopil v kočo, kjer je berač ležal skoraj v predsmrtnih mukah in ginjeni župnik je poslušal kratko spoved in dal odvezo.

Celo noč je ležal berač bolan, go-

Na to so se čitale razne listine v zadevi konkurza Agro-Merkurja, kakor tudi zapisniki sej načelstva Agro-Merkurja, ki so deloma pisani v knjigi s tinto, deloma pa na listek s svinčnikom. O stvareh, ki so bile važne in katere bi morale priti v sejo, kakor n. pr. nastavitev uradnika Zelenika kot disponenta in Cohenha v Trstu, se niso vrstile nobene seje ter o tem tudi ni bilo nobenega zapisnika. V zapisniku pa stoji, da se je sklenilo, stopiti v dogovor z mlino Vedove v Tržiču, bodisi glede nakupa tega mlina ali pa trgovske zveze z njim, kakor tudi, da se je odložilo odstop člena načelstva Bayerja do občnega zbora. Iz zapisnika je razvidno, da se je Bayer tudi po naznanjenem odstopu iz načelstva udeleževal sej in je pod zapisnikom neke seje podpisano celo kot »kooptiranec član načelstva.«

Nato so se pričele zasljevati priče.

Priča, veletržec

I. Knez

star 60 let, se zapriseže in izpove:

O ustanovitvi Agro-Merkurja sem zvedel šele iz časnikov, nakar sem šel v Kmetsko posojilnico vprašati ravnatelja Bayerja, kaj je s to zadrugo. Bayer je odgovoril, da zahtevajo članice Zvezne slov. zadruge, naj se blagovni oddelek izpopolni in se je zato osnoval Agro-Merkur, da se lahko ustrezje članicam. Slišal sem pa pozneje, da dela Agro-Merkur slabe kupčije, da prodaja blago pod ceno in podobne stvari. Bil sem načelnik gremija trgovcev in član izvrševalnega odbora narodne napredne stranke ter sem v tem izvrševalnem odboru posredoval, da bi prenehal Agro-Merkur s svojim delovanjem. Dogsegel pa takrat nisem ničesar. Ker pa je bil dr. Majaron član nadzorstva zvezze, sem se obrnil nanj kot zanesljivega moža ter ga prosil, naj gre v zvezo, in naj pogleda, kaj se godi z njenim dejanjem. Z ozirom na to, kar je dr. Majaron dognal v zvezzi, se je vršila v zvezzi seja, pri kateri se je sklenilo, da se odpove Agro-Merkurju kredit. Ko sem prišel čez nekaj dni z zvezzo, mi je Rožman povedal, da je od strani Agro-Merkurja pri zvezzi vse plačano razen par tisoč kron. Ko sem ga pa vprašal, kako bodo sedaj delali brez denarja,

mi je reklo, da financira Agro-Merkurja neki zavod v Trstu. Povedati mi pa ni hotel, kateri zavod ali banka v Trstu financira Agro-Merkurja. Ko je dr. Zerjav obolel, je bil Rožman v zvezi blagajnik, tajnik in knjigovodja obenem. To se mi ni dopadlo in prosil sem kot podnačelnik zveze Ljubljansko kreditno banko za uradnika dr. Lavša, ki je tudi prevzel namesto dr. Zerjava ravnateljstvo v zvezzi. Dr. Lavš je s članom nadzorstva Peruzzijem ob svojem prihodu začel pregledovati zvezne knjige in tako je prišlo na dan, koliko dolguje Agro-Merkur Zvezni slov. zadrug. Omeniti pa moram se, da so se morali ravnotako, kot sem jaz vprašal Rožmana, kje bodo vzeli denar za nadaljnje poslovanje Agro-Merkurja, vprašati vse člani načelstva te zadruge, tako tudi Lenarčič, ker brez njegovega podpisa bi ne dovolil noben zavod v Trstu kredita.

Predsednik: Kdaj se je vršila tista seja zvezze, pri kateri se je odpovedal zvezni kredit?

Priča: To je bila seja nadzorstva zvezze 2. decembra 1900, pri kateri so bili dr. Majaron, Pečarič, Lenarčič, dr. Zerjav, Rožman in drugi.

Predsednik: Kaj vam je znano o kupčih z moko?

Priča: Nekoč sem prišel k Agro-Merkuru, kjer sta bila navzoča dr. Zerjav in Rožman. Povedala sta mi, da imajo naročenih 150 vagonov moke na provizijo, ne na lasten račun. Rekel sem, da bo to res dobra kupčija, ako bodo res vso moko oddali odjemalcem.

Predsednik: Ali ste kaj govorili o tem z Lenarčičem?

Priča: Z Lenarčičem sploh nisva nikdar mnogo govorila, ker sem bil znan nasprotnik Agro-Merkurja. Mogče pa je tudi, da sva se o tem razgovarjala.

Predsednik: Ali je bilo v zvezzi kaj govorjeno o poroštvi moravske posojilnice?

Priča: Bilo je govorjeno, ne spominjam pa se natančno, kaj.

Predsednik: Bayer je bil v načelstvu Agro-Merkurja; ali ste kaj vedeli o njegovem odstopu?

Priča: Saj sem mu jaz ukazal, da mora izstopiti, kajti ni se mi zdeclo

pustila vas in se preselila v mesto. Od te strani je prenchala agitacija in propaganda.

Pogledal je na zvonik katoliške cerkve. Tudi ta je zdaj zaprta po njegovem prizadevanju. Zvon ne bo več vabil k pobožnosti, h kateri so naskrivaj zahajali tudi uporniki in tam zajemali poguma. Zdaj je zaprta, tiha, a dež in sneg uničuje stene in podobe...

A tam dalje stoji osirotela graščina v Nametih... Bodoči dedič tega posjetiva, njegov protivnik in poljski agitator, sedi v trdnjavski ječi.

Sredi vasi se dviga bel spomenik njega, ki je vpeljal pravoslavje, bil njegov ščit in branitelj, ki je potlačil poljsko vstavo in utrdil gospodovanje Rusije na starodavni holmski zemlji.

Gledal je in rekel pol ponosa:

»Vidis, Lubočka, to je vse naše, vse pravoslavno,« pokazal je z roko na celo obzorje, »ta do sinjega gozda; mi vladamo zdaj!«

Nekaj časa sta molčala, potem je pa Lubočka pokazala s prstecem na pot in vprašala:

»Ate, kaj pa ta množica ljudi?«

»Kje?«

»Tam... vidite, na poti!«

Pritekel je djak ves zasopljen in zakričal:

»Batjuška, uporniki gredo v Ležajsk!... Vidite, kakšna množica?«

Pop je skočil s klopi, gledal nekaj sekund in zaklel:

»Vražje ljudstvo, še vedno je uporno!«

LISTEK.

Uporniki.

Poljski spisal Artur Gruščeki, poslovnih d. Leopold Lénard.
(Konec.)

Tako popoldne se je odpravil berač v vas, a izbral si je kočo Mlečkove Marte, v dove, v bližini katoliške cerkve, ter stopil v izbo.

»Strašno sem utrujen,« je govoril k usmiljeni ženski, »vračam se od podobe Presvete Matere božje čenstohovske, da bi mirno umrl v svoji koči.«

»Usmiljeni Jezus,« je zaklicala, »to-rej vi, tak starček, ste prernomali tako veliko sveta!... Ali pa imate kaj svinčnjic, škapulirjev, posvečenih pred čudodelno podobo?«

»Kako da ne bi imel?... Dovolite, da sedem... vidim, da ste pobožna ženska in pravična katoličanka, torej vam vse povem in pokažem.«

Nato je Marta, razveseljena vsled tako nenavadnega gosta, postavila predenj skledo mleka, ostanke kaše od obeda, on je pa jedel in pripovedoval o Čenstohovu in o čudežih Matere božje.

Priše so sosedje in z začudenjem poslušale zgodbe o čudežnih ozdravljajih in izvanrednih milostih, ki se gode pred podobo najsvetejše Device.

»Samo za eno milost sem prosil, ko sem klečal pred čudodelno podobo,« je lagal berač, »da bi umrl, previden od poslednjih svetih zakramentov, ker sem

umestno, da bi bil kot ravnatelj Kmečke posojilnice zraven.

Predsednik: Ali vam je pozneje kaj povedal, da je podpisal jamstveno izjavo?

Priča: Mogoče. Verjetno je, da je podpisal, ker se je bržkone čutil kot bivši član načelstva Agro-Merkurja z ostalimi solidarnega.

Predsednik: Ali ste kaj vedeli o indirektnem financiranju Agro - Merkurja?

Priča: Zadeva o financiranju potom moravske posojilnice je bila jasna. V ostalem sem pa menil, da financira Agro - Merkurja neki zavod v Trstu, vsled česar se za to stvar pozneje ni sem brigal.

Dr. Tavčar: Ali se je kdaj v seji zveze govorilo, da se obremeniti kočeška posojilnica v korist Agro - Merkurja?

Dr. Žerjav: Saj ga ni bilo zraven pri tisti seji.

Priča: Res je, da mene sploh niso dosti marali. Saj me tudi k ustanovitvi Agro-Merkurja niso vabili.

Predsednik: Kaj so po vašem mnenju vzroki poloma?

Priča: V prvi vrsti neznanje v trgovini z moko, kajti tudi Lenarčič ni bil specijelno v tej stroki več. Nadalje je bila tudi režija predraga. Imeli so 20 do 22 uslužbencev in to še celo zadnji čas pred konkursom, ko sploh niso imeli nič dela. Vršile so se v poslovanju očitne nepravilnosti; kreditirali so samim. Lenarčič kot predsednik zveze si je kreditiral kot predsednik Agro-Merkurja. Mene kot podpredsednika niti vabili niso k sejam. Ko se je videlo, kako Agro-Merkur gospodari z denarjem, je Kmečka posojilnica ustavila plačila zvezi, ker se je bala za denar.

Predsednik: Gosp. Rožman, slišali ste, da ste pokazali Knezu knjige in povedali, da dolguje Agro-Merkur zvezi le še par tisoč kron. Rekli ste tudi, da financira Agro-Merkurju neka tržaška banka.

Rožman: Tega o banki v Trstu nisem rekел, temveč samo o nekem zavodu.

Knez: Mogoče, da ste govorili samo o nekem zavodu; natanko ne vem.

Predsednik: Kako je to, g. Rožman, da podpredsedniku zveze kot vašemu predstojniku niste povedali resnice?

Rožman: Nad podpredsednikom je predsednik.

Predsednik: Ali vam je Lenarčič rekel, da morate tajiti?

Rožman: Nikakor. Saj je Knezu tudi kdo drugi v pisarni to rekel, jaz ne vem natančno.

Mandič: Ali bi Agro-Merkur tudi propadel, če bi mu zveza ne odpovedala kredita?

Priča: Polom je moral priti, ker so bili že s početka pasivni.

Dr. Tekavčič: Rekli ste, da je Lenarčič kot predsednik zveze dajal kredit sebi kot predsedniku Agro-Merkurja. Kako to mislite?

Priča: O kreditu 50.000 K sem slišal šele pozneje. Če ni bil dovoljen v seji, ga je Lenarčič sam dovolil.

Dr. Tekavčič: A kako veste, da ga je dovolil Lenarčič?

Priča: Če ga Lenarčič ni dovolil, si ga je pa dr. Žerjav.

Dr. Mandič: Ali morete potrditi, da je nastala l. 1910. v trgovini z moko splošna kriza?

Priča: Da, to je res, toda kar je bilo zdravega, se je vzdržalo, kar je pa bilo bolnega, je pa podleglo.

Dr. Žerjav: Ali niste že sami v svoji trgovini z moko doživelvi izgube?

Priča: Seveda sem, pa še večkrat, a sem vse sam plačal iz svojega.

Lenarčič: Ko so se sklepi v zadavi moke kazali, sem bil zraven in dr. Žerjav je rekel, da bo 30.000 K dobička. Ti si pa dejal, jaz bi le želel, da bi res bilo. Pozneje pa, ko sem jaz zvedel, da ti sklepi niso agencijsko kupčijo, sem takoj zahteval, naj se stornirajo.

Priča: Takrat me pa ni bilo zraven.

Dr. Tavčar: Ali je res, da so agencijsko kupčijo obsolutno dobre?

Priča: Ako odjemalcu blago res vzamejo, so dobre, če ga pa ne vzamejo, so pa ravno tako nevarne kot druge.

Dr. Sajovic: Ali vam je kaj znano glede poroštvene izjave?

Priča: Ko je bil Agro - Merkur že zelo bolan, so se vršila pogajanja, da bi njegovo načelstvo prevzel zanj garancijo. Lenarčič je prišel zaradi te stvari tudi k meni in sem mu priporočal, naj tozadenvno izjavo podpiše, da se izognemo konkurzu, ki je bil tudi meni kot takratnemu predsedniku zveze neljub.

Dr. Sajovic: Ali se vam je tista listina izročila?

Priča: Ne, jaz nisem dobil ničesar. Vem le, da so se vršila tozadenvna pogajanja. Lenarčič mi listine tudi ni pokazal, četudi sem bil pri njem večkrat na njegovem stanovanju. Bival je nam-

reč v Ljubljani od 1/11. 1909 do 1/5. 1910.

Dr. Tavčar: Torej v času najhujše krize.

Lenarčič: To ni res. Jaz sem imel stanovanje sicer najeto, toda takoj v začetku sem vsled bolezni Kotnika odšel na Verd in oddal stanovanje.

Rožman: Ali niso, gosp. Knez, ljubljanski trgovci hoteli uničiti tudi neki drug zavod, podoben Agro-Merkurju? Ali niso tudi proti gospodarski zvezi romale ovadbe na ministrstvo, pri katerih ste bili tudi vi udeleženi in ki ste jih tudi vi podpisali?

Priča: Ne, jaz ne.

Rožman: Pardon, jaz sem mislil — Nato se zapriseže priča

dr. Windischer,

tajnik trg. in obrtne zbornice, ki izpove:

Bil sem član načelstva Zveze slov. zadrug do julija 1909. Do tedaj je bilo v zvezi jako malo blagovnega prometa. Agro - Merkur se je ustanovil pozno jeseni l. 1908., a je v prvih mesecih po svoji registraciji kazal jako malo življenja. Vstopil sem v zvezo namesto obolelega dr. Novaka na prigovarjanje tedanjega zborničnega predsednika Lenarčiča. Takrat, ko sem jaz prišel v zvezo, je bil Rožman že v pisarni. Ko je dr. Žerjav obolel, sem na prošnjo Lenarčiča hodil vsak dan v zvezo in viden, da je glavni, če ne faktični vodja vsega poslovanja Rožman. Jaz sem bil od prvega početka proti blagovnemu prometu, deloma vsled svoje službe, deloma tudi zato, ker sem član trg. društva Merkurja. Na ustanovitev zveze je posebno priganjal Ivan Hribar. Ko se je zveza ustanovljala, se je vprašalo tudi mene, če hočem prevzeti ravnateljsko mesto, kar sem pa odklonil. Nato se je vprašalo dr. Žerjava, ki je bil na glasu kot zelo delaven. Delal ni samo na gospodarskem polju, temveč je tudi v politiki rad poprijel, če je bilo treba.

Predsednik: V preiskavi ste tudi nekaj izpovedali o samovoljnosti dr. Žerjava?

Priča: Po občnem zboru l. 1908. je bil dr. Žerjav na vrhuncu. Zvezi se je posrečilo dobiti članice, kakor tudi revizijsko pravico. Ker pa sem jaz tudi tak, da rad uveljavim svojo voljo, sem se raje poslovil od zveze. — Ko se je osnoval Agro-Merkur, mi ni bilo všeč, da je v načelstvu Rožman, ker je pri blagovnem prometu težje nadzirati uslužbence kot n. pr. pri zvezi. V trgovskih krogih se je pa govorilo, da se stvar ne bo dobro končala, zlasti ko se je čulo o sklepih z moko in nakupu žlindre. Lenarčič je bil jako marljiv kot predsednik zveze. Govoril sem žnjim tudi o Agro-Merkurju ter ga opozarjal na to, kaj govorje trgovci. Zatrjeval pa je, da se bo Agro-Merkur pečal le z agencijskimi kupčijami in ogibal kupčij s kolonialnim blagom.

Predsednik: Kaj so vzroki poloma?

Priča: Vzroki so tako različni. Spuščali so se v prevelike kupčije, ki niso bile v pravem razmerju z razpoložljivimi sredstvi. Nadalje je vzrok tudi neizvežbanost ljudi pri Agro-Merkurju, faktum je pa tudi, da so imeli l. 1910. nesrečo. Trpeli so takrat tudi drugi trgovci veliko. O Cohenu pa sem samo čul, da postopa tako samostojno.

Dr. Pirc: Ali se vam zdi, da se je Bayer mnogo zanimal za poslovanje zveze?

Priča: Seje sveze so bile navadno od 11. do 12. ure dopoldne po prihodu vrhniškega vlaka zaradi Lenarčiča, ko Bayer ni imel mnogo časa kot ravnatelj Kmetske posojilnice. Za Agro-Merkurja se pa tudi ni mogel mnogo zanimati z ozirom na svojo službo.

Dr. Žerjav: Od več strani se mi očita, da sem kot lajik sodeloval v načelstvu Agro-Merkurja. Toda pri nas v Avstriji je vse polno zadrg, pri katerih sodelujejo lajiki in ne trgovci.

Priča: Ako je trgovec dober, bo delal samostojno. Resnica pa je, da so pri mnogih zadrugah juristi, ker pride pri zadrugah pač mnogo stvari na vrsto, ki jih morejo reševati le juristi.

Dr. Mandič: Ali niste takrat v seji pri dr. Trillerju, ko ste se dogovarjali o ustanovitvi zveze, omenili poleg dr. Žerjava tudi Rožmana?

Priča: Na Rožmana je opozoril Hribar, češ, da je zelo rutiniran in da ima pripravljene tudi vse tiskovine.

Rožman: Ali ste v mojem poslovanju opazili kakе posebne nedostatke?

Priča: Ne. Reči moram, da je bil Rožman v pisarni zelo marljiv.

Nato se zasliši priča

dr. Majaron.

Predsednik: Kdaj ste se začeli zanimati za Agro-Merkurja?

Priča: Jeseni l. 1908., ko so se povajile razne pritožbe od trgovcev zaradi poslovanja Agro-Merkurja. Dne 2.

decembra 1909. je bila skupna seja upravnega odbora in nadzorstva zveze ter sem ob tej priliki kritikoval, da so člani načelstva zveze tudi člani načelstva Agro-Merkurja, zlasti zato, ker se je šlo za vzajemno kreditiranje. Bil sem mnenja, da bi bilo najbolje, ako kredit Agro - Merkurja pri zvezi popolnoma izgine, da se tako pomiri trgovce. Končno so člani načelstva Agro-Merkurja izjavili, da sta zveza in Agro-Merkur dve podjetji in da bo Agro-Merkur iskal kredita drugje. Kasneje sem se januarja in februarja, večkrat oglasil v zvezi in govoril z dr. Žerjavom o splošnem položaju. Dr. Žerjav mi je pravil, da je stvar popolnoma v redu, ker je prevzela financiranje moravščka posojilnica. Končno je prišel namesto dr. Žerjava v zvezo dr. Lavš, ki mi je povedal, da so našli neko tajno knjigo in da dolguje Agro-Merkur zvezi okroglo 400.000 K.

Nato se preberejo nekatere izjave prič. Dr. Triller pravi v svoji izjavi, da je dr. Žerjav pri njem za odvetniškega koncipijenta. Dr. Žerjava je priporočal I. Hribar za ravnatelja zveze. Presenetila ga je ustanovitev Agro-Merkurja, zlasti še, ker se mu dr. Žerjav in Rožman nista zdela sposobna za vodstvo take zadruge. V družbi z dr. Tavčarjem je dosegel v izvrševalnem odboru narodno napredne stranke, da se je sklenilo ločiti Agro - Merkurja od zveze. — V svoji izjavi pravi dr. Tavčar, da je glavni vzrok poloma to, ker sta bila dr. Žerjav in Rožman člani načelstva Agro - Merkurja in obenem tudi pri zvezi, kakor tudi ogromne kupčije. Vedel je že s početka, da nalogam Agro - Merkurja dr. Žerjav ne bo kos in da bo Agro-Merkur propadel. Zato je povzročil v izvrševalnem odboru narodno napredne stranke sklep, da zveza ne sme financirati Agro - Merkurja. Dosegel je, da je tudi prišel v odbor zveze in da je bil nastavljen dr. Lavš. Nato se je prišlo na sled nerednostim v knjigah. Domneva, da bo mogoče dobiti za pokritje 60 odstot. iz konkurznega sklada, 30 odstot. od deležev, ostalo pa od drugod. — Trgovec Lillek pravi, v svoji izjavi, da je svoječasno sklical zborovanje trgovcev, na katero je povabil tudi dr. Žerjava. Na tem zborovanju se je sklenilo, da naj Agro - Merkur prenese svoje delovanje popolnoma na tržaška in goriška tla. — Končno so se prebrali tudi izpovedi Josipa Lenčeta, A. Ribnikarja in dr. Novaka.

Priča

dr. Lavš,

ravnatelj podružnice Ljubljanske creditne banke v Splitu, se je zaprisežla na Rožmanovo zahtevo. Izpovedal je slediće:

Od Kreditne banke sem dobil nalog, da bom moral iti začasno k zvezi, ker je obolel dr. Žerjav. K zvezi sem prišel 2. septembra in sestavil za svojo osebo surovo bilanco, ki je pa izkazala 400.000 K primanjkljaja. Vprašal sem Rožmana za pojasmilo, a mi je rekel, da sem se bržkone zmotil. Sel sem tudi k dr. Žerjavu na dom in tudi ta mi je rekel, da sem se gotovo zmotil. Nato sem še enkrat računal natančneje, vendor pa je vseeno še ostalo 350.000 K primanjkljaja. Vsled tega sem sklical sejo načelstva zveze. Vpraševal sem pa še vedno, če so mi dali na razpolago vse knjige, kar pa mi je knjigovodja Pečar tudi potrdil. Pri seji sem predlagal, naj se določi član nadzorstva Peruzzi, da naredi bilanco, pri čemer naj mu pomagam jaz in Rožman. S Peruzzijem sva delala skupno in dobila isti primanjkljaj, nakar sva začela pregledavati postavko za postavko. Ves čas pa sem imel viš, da se meni nekaj nalaže prikriva. Nisem vedel, ali je bil vzrok to, da jaz od Kreditne banke ne znam sestaviti bilance ali pa kaj drugo.

Priča: Pečar vprašal sem, da je izkazano. Končno mi je knjigovodja Pečar vendor izročil ono tajno knjigo z iztrganimi listi, na podlagi katere smo ugotovili, da dolguje Agro-Merkur zvezi, nakar je odgovoril: »Direktno 70.000«. Čez nekaj dni pa je zopet prišel Rožman in rekel, da se mu zdi, da je Agro-Merkur vendor več dolžan kot je izkazano. Končno mi je knjigovodja Pečar vendor izročil ono tajno knjigo z iztrganimi listi, na podlagi katere smo ugotovili, da dolguje Agro-Merkur zvezi nad 340.000 K. Pečar je rekel, da je imel nalog, knjige ne pokazati, ker se je mislilo, da itak ne bom postal dolgo v zvezi. Obvestili smo o tem Lenarčiča in sklicali smo takoj drugi dan sejo, pri kateri je rekel Rožman, da mu omenjena knjiga ni znana. Pri tej seji smo sklenili, odpustiti Rožmana, Lenarčič pa je naredil namev vtič, da ni vedel o celi stvari ničesar.

Predsednik: Kaki so bili vzroki poloma?

Priča: Ljudje, ki so bili pri Agro-Merkurju, niso imeli pojma o trgovini, kar dokazuje že naročilo 150 vagonov Tomasove žlindre.

Dr. Mandič: Pravite, da je Rožman rekel, da dolguje Agro-Merkur zvezi direktno 70.000 K?

Priča: Seveda, povedal pa ni, koliko dolguje indirektno.

Dr. Tavčar: Sodišče je razsodilo, da ima zveza za tirjati direktno od Agro-Merkurja nad pol milijona kron.

Predsednik: Ali ste bili pozneje kdaj pri dr. Žerjavu, ko ste dobili knjigo?

Priča: Ne, ker se mi je reklo, da je dr. Žerjav hudo bolan.

Kupčije so sklepali Zelenik, dr. Žerjav ni Rožman skupno. Ali je kupčije Rožman kdaj sam sklepal, ne vem. Moj posel je bil edino knjigovodstvo. Da se vodi kak posben konto Agro-Merkur-Kočevje, mi ni bilo znano. Vpisovala sem v knjigi na podlagi dokumentov. Edini vpis brez dokumentov se je izvršil 1. aprila na ukaz Rožmana, in sicer obremenitev kočevske posojilnice na korist Agro-Merkurja. Kdaj so se vršile seje načelstva, se ni vedelo, ker se niso vršile v prostorih Agro-Merkurja.

Preds.: Bili ste svoječasno pri Zadržni zvezi. Ali se vam je zdela kaka razlika med sklicevanjem sej pri tem zavodu in pri Zvezni slov. zadruž?

Priča: Pri Zadržni zvezi se je vedno vedelo, kdaj se vrši seja.

Dr. Tavčar: Ali ste imeli kdaj občutek, da je Agro-Merkur pasiven? Ali ste si kaj mislili, ko ste vpisovali razne poslavke?

Priča: Seveda, meni se marsikaj ni dopadal. Zlasti je postopal preveč lastno g. Zelenik.

Dr. Tavčar: Ali je prišel kdaj Lenarčič vprašat, kako stoji z Agro-Merkurjem, saj smo zunaj že od novega leta vpili.

Priča: Mene ni prišel vprašat.

Priča Rihard Sever, sedaj trgovec in gostilničar v Goričanah, se zapriseže in izpove: Ko je Zelenik odšel v Trst, sem postal poslovodja pri Agro - Merkurju. Blago sem sam naročeval šele poznejši čas. O drugih velikih kupčijah nisem vedel. Pozneje mi je povedal Rožman o naročilu 150 wagonov žlindre, češ, da naj bi jo razpečal. Jaz sem pa odgovoril, da je naročilo preveliko in da ni primeren čas za razpečavanje. Pri bilancah nisem sodeloval. Dvakrat sem delal inventuro blaga po dnevni vrednosti.

Preds.: Kaj pa je bilo zaradi boletov, o katerih pravi Zitterschlager, da ste jih vi zadržali, vsled česar se je moralno plačati užitnino?

Priča: O tem mi ni nič znano; vem pač, da so se bolete nekoč iskale a se niso našle.

Preds.: Kaj je po vašem vzrok poloma?

Priča: To predvsem, da ni bil ničče pri Agro - Merkurju trgovsko izobražen. Zlasti je neodpustljivo to, da se je pri izredno visokih cenah delalo tako ogromne sklepe z moko kot so se.

Priča Albin Pečar, tajnik pri Zvezni slov. zadruž se zapriseže in izpove: Bil sem knjigovodja pri Zvezi. Do 1. februarja leta 1910. se je vodil pri Zvezi samo konto Agro-Merkurja. Dne 2. februarja 1910. se mi je pa ukazalo odpreti nov konto Kočevje, na katerega se je preneslo 100.000 kron iz konta Agro-Merkur.

Preds.: Ali se je katera knjig prikrala?

Priča: Knjige se faktično niso zapirale. Samo zaradi knjige Kočevje se je reklo, da naj se jo vodi posebej, da se bo lažje delalo ob koncu leta obračun. Vodim naj jo zato, ker je to pravzaprav kočevska stvar in ker nimajo v Kočevju za to sposobnega uradnika. Reklo se mi je, da to ni nikomur nič mar. Ko je prišel dr. Lavš na mesto dr. Žerjava, je začel sestavljati bilanco. Vprašal sem uradnega vodjo Rožmana, ali naj tudi to knjigo pokažem. Rožman mi je reklo, da ne pokazati. Šele sedaj se mi je to zdelo sumljivo. Šel sem k dr. Žerjavu, ki pa se je začudil, zakaj bi se Lavšu ne dala knjiga ter je naročil, naj pride k njemu Rožman. Ko je Rožman prišel od dr. Žerjava, je reklo Rožman, da knjige ni treba pokazati, ker bo dr. Lavš itak v teku 8 dni odšel iz Zveze. Nekega dne je izginala iz moje miznice ta knjiga. To se mi je zdelo še bolj sumljivo, ker se je začelo skrivati celo pred menom. Poizvedoval sem po knjigi ter zvedel, da sta bila neko nedeljo dopoldne v pisarni Rožman in Reicher. In res sem našel v Reicherjevi mizni knjigo, nakar sem o njej povedal dr. Lavšu. Liste iz knjige Kmettske posojilnice sem iztrgal vprico Rožmana po njegovem naročilu, mislil pa si nisem pri tem tedaj nič posebnega.

Rožman: Ali se je liste zato iztrgal, da se uničijo, ali se prepisajo na novo.

Priča: Kak namen ste imeli, ne vem, meni ste pa rekli, da se bodo vpisali v drugo knjigo.

Dr. Neuberger: Res, zelo trgovsko je, liste iztrgavati.

Rožman: Saj jih nisem jaz.

Dr. Tavčar: Pečar je prisegel, da jih je po vašem naročilu in vprico vas.

Nato se prebere izpoved prič Miško Reicherja in Jos. Jenkota.

Priča Konrad Reicher, uradnik pri Obrtnem pomožnem društvu v Ljubljani, se zapriseže in izpove: Bil sem svoj čas tajnik Kočevske posojilnice leta 1910. od 1. julija dalje. O Agro - Merkurju takrat nisem nič vedel. Nekoč je prišel v pisarno posojilnice dr. Žerjav, ki se je pripeljal z jutranjim vlakom. Bili so slučajno navzoči tudi nekateri odborniki. Dr. Žerjav mi je tedaj narekoval dve pismi, eno na Zvezo in eno na dr. Slanca. Ti pismi so odborniki podpisali. Kaj je stalo v pismu, se ne morem spominjati, ker je dr. Žerjav jasno

hitro diktiral. Pozneje sem zvedel v pisarni Agro-Merkurja, da jamči Kočevska Agro-Merkurju znatno vsoto 400.000 K in ko sem to povedal odbornikom, so rekli, da niso nikoli kaj takega podpisali.

Dr. Žerjav: Vi slikate, kot da bi se vršilo vse v neki naglici, a jaz sem prišel že dan prej v Kočevje in drugi dan se je vršila seja že od 9. ure naprej in se je sklical na moje naročilo. Očitam vam krivo izpovedbo, ako vztrajate na svoji izpovedbi. Vršilo se je vse v redu in odborniki niso prišli slučajno, temveč so bili vabljeni.

Priča Ludovik Bachmeier, star 73 let iz Lienfelda pri Kočevju, se zapriseže in izpove: Bil sem član načelstva Kočevske posojilnice in nekega uradnega dne posojilnice je prišel dr. Žerjav, ki je bral neka pisma in ki smo jih podpisali navzoči. Vedel nisem, kaj sem podpisal. V pisarno nismo bili pismeno vabljeni, da bi imeli sejo.

Preds.: Ali ste vedeli, da ste podpisali takrat 400.000 K za Agro-Merkurja?

Priča: Ničesar, ker se ne spoznam na take reči.

Preds.: Ali ste imeli kaj veliko denarja v posojilnici?

Priča: Ne veliko; kar smo rabili za izplačila, smo dobili iz Ljubljane.

Nato so se brale izpovedi prič Hrašovec in Al. Knava.

Priča Janko Toman, nadučitelj v Moravčah, se zapriseže in izpove: Bil sem tajnik Moravske posopilnice ter bil tudi član načelstva.

Preds.: Kako je prišlo do tega, da ste dali neko jamstveno izjavo za Agro-Merkurja?

Priča: Dobili smo pismo, v katerem se je reklo, da bi dali jamstveno izjavo za Agro-Merkurja, ker mu nasprotujejo ljubljanski trgovci, ki so pritisnili na Zvezo, da mu je odpovedala kredit. Podpisal sem zato priloženo izjavo, ker sem menil, da ni nič hudega.

Predsednik prebere nato omenjeno pismo g. Rožmana, v katerem stoji, da je postal dr. Žerjav vsled možitve bogat možkar in da prevzame on osebno poroštvo za kredit 120.000 K, ki ga dovoli Moravska posojilnica.

Dr. Tavčar: Ali niste nič seje sklicali, ko ste podpisali izjavo?

Priča: Ne. Podpisal sem jaz sam in neki odbornik.

Nato se je prebrala izjava šentjanške premogokopne družbe glede kupčij z Agro-Merkurjem.

Priča Ernest Gmeiner, rud. ravnatelj in inženir na Dunaju, se zapriseže in izpove nemško: Kot ravnatelj Št. Janžke premogokopne družbe sem bil opozorjen od mestnega knjigovodje Trdina, naj se obrnem na Agro-Merkurja, potom katega bi lahko dobavljali premog za mestno elektrarno. Občeval je z dr. Žerjavom, a do pismene pogodbe ni prišlo. Družba je dobavljala premog in je spočetka ta kupčija lepo uspevala. Št. Janžka premogokopna družba naj bi pristopila z večjo vsto kot članica Agro-Merkurja, a sem stavil pogoj, da se mora prej napraviti pismsena pogodba.

Dr. Žerjav: Ali nismo prodali že 300 do 400 wagonov?

Priča: Ne vem natanko, koliko. Vem le, da je bila na najboljšem potu.

Dr. Žerjav: Ali bi tudi negirali članstvo, če bi Agro-Merkur ne prišel v konkurenč?

Priča: Na tako sugestivno vprašanje je težko odgovoriti.

Rožman: Kakšne koristi bi imel po vašem mnenju Agro-Merkur od kupčije s premogom?

Priča: To je težko reči. Gotovo pa je, da je pri prodaji premoga Agro-Merkur mogel le zaslužiti.

Nato se citajo akti iz pravde Zvezni slov. zadruž proti Agro-Merkurju.

Drž. pravdnik dr. Neuberger predлага, naj se zasliši dr. Tavčar kot priča, da mu je pravil Lenarčič o indirektnem financiranju Agro-Merkurja.

Dr. Tavčar se zapriseže in izpove: Koncem januarja 1910 sem prišel z Lenarčičem v Ljubljani skupaj. To je bilo takrat, ko smo vsi bili proti Agro-Merkurju in ko je bilo v izvrševalnem odboru narodno-napredne stranke sklenjeno, da Zveza ne sme financirati Agro - Merkurja. Vprašal sem Lenarčiča, ali je zadeva z Zvezo v redu. Lenarčič pa mi je odgovoril, da nima Zveza ničesar več opraviti z Agro - Merkurjem, ki ga financirata zdaj dva druga zavoda. Opozoril sem pa vseeno Lenarčiča, da naj pazi, ker se zna vseeno zgodi, da bodo še sedeli vsi na zatožni klopi. Lenarčič pa je reklo: »Če bi AgroMerkurja ne imeli, bi ga morali ustavoviti.« Lenarčič je bil naravnost zaljubljen v to zadružo. Jaz ne morem zato. Meni se n. pr. dr. Žerjav smili, ki je danes berač in bo ostal celo svoje življenje berač.

Lenarčič: Ne spominjam se, da bi govoril o dveh zavodih. Glede potrebe Agro-Merkurja pa nisem govoril onih besed z dr. Tavčarjem ob tisti priliki, temveč na zborovanjih izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke.

Dr. Tavčar: Iz tega, da je Lenarčič govoril o dveh zavodih, sklepam, da je veden o indirektnem financiranju Agro-Merkurja potom Moravske in Kočevske posojilnice.

Dr. Mandić predлага, naj se zasliši kot priči Jos. Beljana, posestnika v Kočevju in Jos. Šeško, odvetn. uradnika v Ljubljani, preje v Kočevju o tem, da so v Kočevju vedeli, da kaj gre pri oni izjavi za 400.000 K v prid Agro-Merkurja. Zaslišita naj se tudi Peter Peček, hotelir v Kočevju in vpokojeni profesor Oberfeller v Kočevju, ki bosta izpovedala, da je prišel dr. Žerjav pred ono sejo že dan prej v Kočevje in da ni prišel šele z jutranjim vlakom. Rekvirira naj se tudi iz Kočevske posojilnice pismo dr. Žerjava, ki ga je posdal par dni pred sejo in v katerem naroča, da naj se seja sklice. To je potrebno, ker so priče iz Kočevja izpovedale, kot da bi celo zadevo nalašč izvedel tako, da bi ne imeli odborniki posojilnice o njej jasnih pojmov.

Dr. Neuberger: Ti predlogi so morebiti merodajni glede osebne časti dr. Žerjava, za sedanjo razpravo pa so vse tozadne trditve popolnoma nemerodajne. Če je prišel dr. Žerjav en dan prej ali pozneje v Kočevje, je čisto vseeno. Dejstvo je, da dr. Žerjav in Rožman nista imela pravice obremeniti na tak način Kočevske posojilnico in vzeti denar iz Zveze za Agro-Merkurja. Ali jih je prekanil, ali ne, to ne izpremeni dejstva. Sicer pa formalno priznavam to, kar je trdil dr. Žerjav, a ne materialno.

Dr. Mandić: Prosim, naj se zabeleži v zapisniku, da drž. pravdnik formalno priznava dr. Žerjavove trditev.

Dr. Žerjav prosi, naj se naprosi izvedenca, da pregleda v knjigah natančno zlasti one točke glede uprave Agro-Merkurja, ker so se nekatere dvakrat štele. Dalje naj pregleda izvedenec knjige v svrhu konstatiranja, da je izginila v Trstu večja množina blaga, ko on ni bil več odgovoren vsled bolezni za poslovanje Agro-Merkurja.

Nato se je seja prekinila. Nadaljuje se ob pol 4. uri popoldne.

Dnevne novice.

+ **Kranjski deželnih zbor.** Kranjski deželnih odbor je dobil obvestilo, da se na njegovo prošnjo skliče deželnih zbor Kranjski po Veliki noči h kratkemu zasedanju.

+ **Iz blata leti blato.** Gospodom pri »Slovenskem Narodu«, ki imajo lepo navado, brez vsakršne podlage in brez dokazov izrabljati papir »Narodne tiskarne« za to, da sumnijo druga, da dobivajo denar iz zunanjega ministarstva, povemo, da smo, čim več pisarijo o tem, vedno bolj prepričani, da mora nekaj nečednega biti v liberalnem taboru. To posebno priča glasovanje dr. Ravnharja za Hocheburgerja in pa skrivnostna posiljatev »Dnevu«, o kateri je »slučajno« Narod priobčil — prvo notico. Kako grdo vlogo igra »Narod« napram slovenski javnosti, kaže njegova trditev, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike: laži se, kar se moreš, laži se dalje in ponavlja laži, nekaj bo pri neumnih in omejenih čitateljih le obviselo, »da mu je znan«, da je pri nas »igral veliko vlogo pink-pink in cvenk-cvenk« — ne more za to pa podati najmanjšega dokaza. Podati ga ne more zato, ker se je poslužil stare, grde liberalne taktike:

društvo iz Komende je bilo prav kmalu na pogorišču in je tam delovalo toliko časa, da je bilo pogorišče pogašeno. Poleg obeh pogorelcov je najemnik hiše izdelovalcev slavnih Janez Hribar zelo občutno prizadet. Pogorelci so bili deloma zavarovani, pa le za majhne zneske.

— **Umrli** je v Beljaku inspektor državne železnice Jožef Mayr, star 69 let, ki je sodeloval pri zgradbi železniškega predora skozi Karavanke.

— **To je bil zanesljiv mož...** »Vossische Zeitung« poroča z Dunaja, da je bil pred kratkim odpuščen referent za srbsko armoado v avstrijskem zunanjem ministrstvu dr. Grabianski. Sedaj je pa nastavljen kot profesor na srbski državni gimnaziji v Kragujevacu.

— »Narodno in napredno politično društvo v Kranju« se snuje; vlada je pravila vzelja na znanje.

— **Za zdravnika se je izdajal** v Škojeloški okolini neki strojni agent in ponujal ljudem ničvredna zdravila proti glavobolu, epilepsiji itd., češ, da tudi proti zastarani bolezni pomagajo. Posrečilo se mu je vjeti nekaj lahkovernih kalinov. Nato so pa žandarji kmalu tudi njega prijeli in oddali okrajnemu sodišču.

— **Pogorela je** vas Zagorica pri Čatežu. Pogorelo je petim posestnikom skoro vse.

— **Poroča.** Dne 30. marca sta se poročila dr. Vilko Pfeifer, c. kr. vladni koncipist v Krškem, in gdčna. Vida Lah iz Ljubljane. Poročil ju je v ljubljanski franciškanski cerkvi nadbiskupski tajnik msgr. Janko Barle iz Zagreba.

— **Most se je vdrl.** Dne 31. marca je peljal Anton Krašovec, po domače Tavčar, posestnik na Vrhniku, z gnojem naložen voz preko mostu čez Malo Ljubljanico med Vrhniko in Mirkami; most se je vdrl, voz je padel v precej naraslo vodo in potegnil za sabo tudi konja z visočine nad 5 metrov. Konja sta dobila precejšnje poškodbe; voz in vprega je zelo razdejana in polomljena. Prava sreča pa je bila, da je sedemletni sinček Antona Krašovec tik pred mostom šel z voza in se tako rešil gotove smrti.

— **Predzaznambo na 4½% v 15 letih povračilno avstrijsko posojilo za državni sklad,** katero pride v kratkem k subskripciji, sprejema že sedaj pod originalnimi pogoji popolnoma stroškov prosto C. kr. splošna prometna banka, podružnica v Ljubljani.

Štajerske novice.

— **S Štajerski dežela obsojena, da izplača ostanek subvencije, ki se radi obstrukcije ni izplačal.** Državno sodišče je v tožbi posestnika Kršec v Rogatcu Štajersko deželo oobsodilo, da mora Kršcu izplačati subvencijski ostank 907 K obrestmi, ki se radi obstrukcije v štajerskem deželnem zboru ni izplačal. Tožbo je zastopal dr. Benkovič.

— **S Stavka krojaških pomočnikov v Gradiču.** Iz Gradiča poročajo, da so ondi pričeli štrajkatki krojaški pomočniki.

— **S Prijeti morilec.** Orožniki so prijeli delavca Lugerja, ki je v Gradiču ustrelil ženo skladničnika Messnerja.

— **S Nesreča s puško.** 15letni viničarjev sin Franc Golob na Nunskem vrhu v Slovenskih Goricah se je dne 23. marca igral z lovsko puško viničarja Topolinjaka. Pri tem se je puška sprožila in krogla je zadela 5letnega viničarjevega sina Vincenca Muršiča, ki je v par hipih umrl. Golob je pobegnil, a naslednji dan so ga orožniki prijeli in izročili ljutomerskemu sodišču.

Ljubljanske novice.

— **Ij Slov. gosp. izobraževalno društvo za Trnovo in Krakovo** priredi jutri, v četrtek, ob pol 8. uri zvečer s k i o p t i č n o p r e d a v a n j e o »Lurški Bernardki«, in sicer v gostilni pri Steinerju na Opekarški cesti. Predaval bo g. katehet Ivan Tomažič. Pridite kot zadnjici v obilnem številu!

— **Ij Ustanovitev velike stavbinske tvrdke za celo jug v Ljubljani.** Tvrdko g. c. kr. stavbnega svetnika dr. ing. A. O. Samohrda iz Brna in našega domačega veleprodajnika Jos. Lončariča sta se združili v eno veliko stavbinsko tvrdko, katera bude imela centralo v Ljubljani. Tvrdko se bude bavila z vsemi strokami stavbinskega poslovanja, posebno z železniškimi in cestnimi zgradbami, kakor tudi z visokimi stavbami.

— **Ij Podružnica S. D. Z. za Ljubljano in okolico** ima svoj izredni občni zbor v petek, dne 3. t. m., ob 3. uri popoldne v Ljudskem domu. Spored: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zabora. 2. Nadomestna volitev kujžničarja. 3. Slučajnost. — Odbor.

— **Ij Pri 31. domobranskem polku,** od katerega se je včeraj opoldne semkaj pripeljalo 300 mož s častniki, drugi pa še pridejo, so pomešane tri narodnosti, in sicer so med njimi Čehi, Poljaki in Nemci. Ta polk je bil v lanskem križi za predstražo na balkanski meji, vsled tega je toliko moštva odlikovanega s križci. K poročilu o včerajšnjem sprejemu je še dostaviti, da je vojsko mislilo, da je prišlo v popolnoma nemško mesto. **Župan bele Ljubljane, »slovenskega sredisca«, dr. Tavčar je na kolodvoru došlo vojaštvo pozdravil samo v nemškem jeziku.** — Pa pravi »Narod«, da »Mir« nima prav.

— **Ij Cerkev v Spodnji Šiški.** »Zarja« pravi, da je za cerkev v Spodnji Šiški kupljen Reininghausov vrt.

— **Ij Senzacija — z glavicama skupaj zrasli sestrliči,** najfremomenalnejše naravno čudo, ki je kdaj živel, bo od prihodnje sobote živo razstavljeno v elegantno zgrajeni lopi v Lattermannovem drevoedu.

— **Ij Največji moderni cirkus v Evropi.** Charles pride v kratkem v Gradec in obišče, kakor se čuje, tudi Ljubljano. Podjetje ima uslužbenih 600 oseb, ima 500 živali in potuje v 100 vozov. Preko noči postavi 25 šotorov, ki zavzemajo prostora 25.000 kvadratnih metrov. Poleg cirkusa nastopi z velikanskim zverinjakom, nastopajo velike skupine divjakov.

— **Ij Glavni dobrtek** 100.000 kron je zadel v razredni loteriji Adolf Ribnikar. Tako se danes govoril po Ljubljani. **Ij Poizkušen samoumor bivše igralke ljubljanskega nemškega gledališča.** Iz Beljaka poročajo: 30. marca krog polegne so našli članico tukajšnjega gledališča, 51 letno igralko Sofijo Urbanc, nezavestno na postelji v njenem stanovanju. Poklicani zdravnik je konstatiral težko zastrupljenje in odredil, da so jo prepeljali v bolnišnico. Sofija Urban je pred zastrupljenjem uredila svojo zapuščino, pisala tovarišem in drugim prijateljem, osebno narekovala dame in poplačala zaostale dolgovne. Sedaj leži v bolnišnici v brezupnem stanju. Vzrok samoumoru so bile najbrže gmotne skrbi in strah, da bi ne mogla več dobiti nobenega angažma. Še pred kratkim je prišla iz bolnišnice, ker je težko obolela na raku ter si je najbrže ondi preskrbela praske za zastrupljenje. Doma je bila iz Pešte.

— **Ij V Ameriko** so se te dni hoteli odpeljati ter s izogniti vojaški dolžnosti 18 letni Manderič Božo, 18 letni Niko Novakovič in 20 letni Božo Krojnovič, pa jih je policija na kolodvoru ustavila, potem pa odgonškim potom odpravila nazaj v njihove domovne občine. Ti mladeniči so bili gotovo žrtev kakega brezvestnega agenta.

RUMUNIJA NEVARNA.

Pred nekim časom so, kakor se zdaj izvle, zborovali v Bukareštu častniki-velterani, da izposlujejo zboljšanje svojega gmotnega položaja. Bilo je navzočih več generalov. Na brzozavojnem pozdravu kralju jim je v imenu slednjega vojni minister odgovoril: »Dolgo življenje, dokler dosegemo svoj narodni ideal!«

Zadnje vesti.

ČEŠKA OBSTRUKCIJA V DRŽAVNEM ZBORU.

— **Praga.** Glasilo velikih agrarcev pravi, da bodo Čehi v državnem zboru toliko časa obstruirali, dokler Nemci ne opuste obstrukcije v českem deželnem zboru.

NOV POSLOVNIK ZA DRŽAVNI ZBOR OKTROIROVAN.

— **Praga.** »Prager Tagblatt« poroča, da se referenti notranjega ministrstva in ministrskega predsednika posvetujejo o novem poslovniku za državni zbor, ki se naj oktroiira s § 14.

NAŠ PRESTOLONASLEDNIK V VERONI.

— **Milan.** Včeraj je bil avstrijski prestolonaslednik Fran Ferdinand inkognito v Veroni. Zvečer se je vrnil v Miramar.

PROTI EKSPROPRIACIJI.

— **Varaždin.** Tukajšnje prebivalstvo je sklenilo protest proti ekspropriacijskemu zakonu.

PAVLARJEVA PRAVDA PRED DEŽELNIM SODIŠČEM.

— **Gradec.** Včeraj dopoldne je razpravljalo graško višje deželno sodišče o tožbi Tomáža Pavšlerja proti kranjski deželi radi 1.600.000 kron. Razsodba se razglasila pismeno.

PULJSKI MANDAT.

— **Pulj.** Lahi so tudi topot — kakor je bilo prisakovati — postavili kandidata za puljski deželnozborski mandat v splošni kuriji, in sicer učitelja Corenicha (recte Korenič).

IREDENTISTIČNE DEMONSTRACIJE V ROVERETU.

— **Inomost.** V Roveretu so bile po nekem shodu velike demonstracije proti ravnateljem gimnazije in realke, ker sta dovolila, da so se smeli dijaki udeleževati vojaško vodenih mladeničkih iger. Demonstracije je pripredila irentista in se je proti armadi demonstriralo.

OBSOJENA RUSKA VOHUNA.

— **Dunaj.** Radi vohunstva so oobsodili bivšega železničarja Florijana Lindnerja v 2letno, agenta Julija Petriča pa v 30mesечно težko ječo. Po Lindnerjevem naročilu je Petrič vpokojeni policijski agent, potoval na Reko, da je opazoval, kako so vkrcavali vojake.

RUMUNIJA — IZGUBLJENA.

— **Dunaj.** Protivavstrijske demonstracije v Rumuniji so napravile na tukajšnje merodajne kroge velik vtis. Splošno se sodi, da Avstrija na Rumunijo ne more več računati. Značilno je, da je celo »Neue Freie Presse«, ki je dozdaj bila glede Rumunije najbolj optimistična, postala skozi skupaj drugega mnenja. Rumuni so preteklo nedeljo vprvič po Plevni manifestirali za Rusijo. Nečuveno je, da so generali in polkovniki tako očitno pozivljali na vojsko zoper Avstrijo. »Presse« meni, da se mora zdaj monarhija žal tudi proti Rumuniji vojaško zavarovati. Tisza, ki je hotel z Rumuni skleniti spravo, more biti globoko užaljen, kajti tako krvavo se Ogrska še ni žalila, kakor se je na kongresu Lige v Bokarešti. Tudi duhovščina je vsa proti Avstro-Ogrski. Končno pravi list, da je veliko kriva avstrijska diplomacija. — »Budapesti Hirlap« pozivlja monarhijo, naj Karpati takoj utrdi. — Tudi pomirjevalna izjava »Independance Roumaine« veliko ne vpliva. — Značilno je, da laško časopisje pojave v Rumuniji z veliko slastjo in veseljem zasleduje.

BESARABIJA RUSKO POKROČENO DARILO RUMUNSKEMU PRINCU KAROLU?

— **Bukarešta.** Rumunski princ Karol dobi ob svoji poroki z veliko kneginjo Olgo Nikolajevno, hčerkko carja Nikolaja II., tri besarabske okraje Kahul, Bolgrad in Izmail. Obenem ga imenujejo za velikega kneza in se mu poveri uprava Besarabije (45.630 km²), kjer stanejo samo Rumuni, ki jih je 1.560.000. Glavno mesto Besarabije je Kičenev s 180.000 prebivalci.

ANARHIJA V ALBANIJI.

— **Berlin.** »Berliner Tageblatt« poroča iz Peterburga: Iz Albanije se oficielno poroča, da so razmre anarhistične. V Draču je gospodar položaja Essad paša, v ostali Albaniji pa delujejo pristaši Kemal beja in mladoturški agenti.

— **Drač.** Ko je grška artiljerija zapustila Argyrocastro, se je polastilo prebivalstvo topov, s katerimi zdaj epirska razpolaga. V bojih s svetimi bataljoni je že veliko albanskih orožnikov padlo. Sveti bataljoni ogrožujejo že Korico.

— **Atene.** Boji v Epiru med albanskih orožnikov in uporniki se nadaljujejo. Včeraj so bili zopet novi boji, v katerih je bilo na obeh straneh mnogo ranjenih. V tukajšnjih vladnih krogih se govori, da bo Essid paša skoro gotovo demisijonal, ker nití knez niti albanska vlada nočeta pristati na njegove načrte za udušitev epirske vstaje. Grška vlada je naznanila velevlastim, da se radi vstaje v Epiru zakasni odhod grških čet, dasi je za to že vse pripravljeno. Grška vlada urgira odgovor velevlasti na svojo noto z dne 22. sebruarja glede garancij v zadavi otokov ter želi, da velevlasti pristanejo na predloge grškega ministarskega predsednika glede zamenjave zemlje ob grško-albanski meji.

BULGARIJA NE MISLI NA VOJSKO.

— **Sofija.** Bulgarski ministrski predsednik je z okrožnico naročil prefektom, da naj ljudstvu zagovore, da nima vlast nobenih vojskih načrtov. Pred vojno sodišče naj se vsi postavijo, ki trosijo govorice o vojni nevarnosti.

BULGARSKA CARICA PREDAVA V AMERIKI.

— **London.** »Standart« poroča iz Sofije: Bulgarska carica odpotuje 28. majnika v Ameriko, kjer bo na več krajih predaval.

LAHI JOKAJO ZA SRBI.

— **Trst.** »Piccolo« je ves nesrečen, ker so srbski dijaki v Belgradu protestirali zoper laške nasilnosti v Trstu. Pravi, da Lahi niso sovražniki Jugoslovanov! Braničili so se proti provokacijam. Srbi naj se spomnijo, da so laški nacionalisti v Trstu javno izrekli Jugoslovanom na Balkanu simpatije o prilikli osvobodilne voj-

ske in so glede srbskega pristanišča ob Adriji stali popolnoma na srbski strani. (To pisanje globoko razodeva laške misli in želje.)

— **ZOPET DVA VOHUNA ARETIRANA.** — **Dunaj.** Iz Moravskih Orlic se poroča: Delavec Parusa je kot vojak ob balkanski krizi klical »Živio Srbija«, vsled česar so moža aretirali in je bil v daljši zapor obsojen, kjer se je seznanil z Rusom Kasirjem. Ko sta bila izpuščena iz zapora, sta pa v korist Rusije vohunila in so ju zato zaprli.

PANAMA NA MAGISTRATU V ČERNOVICAH.

— **Černovice.** Pri zgradbi drugega vodovoda sta poklicana strokovnjaka dognala velike samovoljnosti in nerednosti od strani mestnega stavbnega urada. Občinski svet je sklenil zadevo izročiti državnemu pravništvu, proti uradnikom stavb. urada, ki so sodelovali pri zgradbi, pa uvesti disciplinarno preiskavo.

ROOSEVELTA POGREŠAJO.

— **Newyork.** O bivšem predsedniku Rooseveltu, ki je napravil ekspedicijo v Peru, še vedno ni poročil. Boje se, da se je njegova ekspedicija ponesrečila.

KORUPCIJA V JAPONSKI MORNARICI.